

Aan : B&W Ede
T.a.v.: Wethouders Arnold Versteeg en Jan Pieter van der Schans
Van. : Vereniging Zeeheldenbuurt
Betreft: Participatieproces herinrichting Zeeheldenbuurt
Datum: 6 mei 2024.

Achtergrond

In een groot deel van de Zeeheldenbuurt moet het riool vervangen worden. In juni 2019 is het project Herinrichting Zeeheldenbuurt van start gegaan met het doel om de buurt zowel mooier, groener als energiezuiniger te maken. Hierbij zouden bewoners via een uitgebreid participatieproces (een pilot voor de gemeente werd dit genoemd) kunnen vormgeven aan een mooiere, veiliger en energiezuiniger leefomgeving. Zowel de Vereniging Zeeheldenbuurt als veel individuele bewoners waren zeer enthousiast over het niveau van participatie die geboden zou gaan worden en hebben ook grote bereidheid en betrokkenheid getoond.

In de eerste fase is o.a. een enquête geweest om opmerkingen en suggesties van bewoners op te halen, waar zo'n 300 reacties op zijn gekomen. Vervolgens zijn in 2020 en 2021 diverse meedenkbijeenkomsten gehouden rond de thema's inrichting, energietransitie en biodiversiteit. Deze hadden een buurtbreed-karakter zonder specifieke plannen per straat. Specifieke meedenk-sessies per straat zouden in de tweede fase aan de orde komen, verdeeld over vier clusters.

In het najaar van 2021 ging het ontwerpproces voor het eerste cluster (Concordialaan en omgeving) van start. Per straat werd het ontwerp in een gezamenlijke sessie met bewoners besproken, inclusief voor- en nadelen van verschillende alternatieven. De uitvoering vond plaats in het najaar van 2022. Medio 2023 was de aanbesteding van de overige drie clusters gereed en gegund aan Heijmans. Het budget voor participatie was evenwel door een besluit van de gemeenteraad beperkt gehouden. De omgevingsmanager van Heijmans nam al in een vroeg stadium contact op met de Vereniging Zeeheldenbuurt. Heijmans gaf daarbij aan toch behoorlijk op participatie te willen inzetten, overeenkomstig diens inschrijving en de richtlijnen en van de Edese participatie-aanpak. Zie ook de bijgaande teksten. Al bij de eerste bijeenkomst in september met actieve bewoners, Heijmans en de nieuwe projectleider bleek dat van daadwerkelijk meedenken weinig terecht zou komen. Volgens de traditionele aanpak komt er een voorlopig ontwerp komen met een inloopbijeenkomst waar bewoners individueel op kunnen reageren. Als "extraatje" is op 16 april een bijeenkomst geweest met actieve bewoners om eerste reacties op te halen. Van een gezamenlijk gesprek over het ontwerp op straatniveau is echter geen sprake.

Op 1 mei heeft de Ver. Zeeheldenbuurt en het bewonersinitiatief Bettkamp een buurtbijeenkomst georganiseerd rond het voorgestelde ontwerp. Deze bijeenkomst was gericht op de actieve bewoners rond de herinrichting en trok 22 deelnemers, terwijl een tiental anderen hun zorgen en opmerkingen per email hebben geuit. De reacties kwamen vanuit vrijwel alle straten die in de herinrichting zijn betrokken. Het maakt duidelijk dat veel bewoners zeer teleurgesteld zijn over de gebrekkige participatie. Op basis van de voorlopige voorstellen maken bewoners zich grote zorgen over het ontwerp en de mogelijke uitvoering hiervan. Het gevoel bestaat dat het standaardontwerp zoals dat ook in de Concordialaan en omgeving is toegepast, bewoners "door de strot wordt geduwd". De inhoudelijke reacties van bewoners worden momenteel gebundeld en zullen binnenkort aan het projectteam worden aangeboden.

1. Mooie woorden, weinig wol

Bij elkaar zijn we nu vijf jaar verder en is er in een groot deel van de buurt praktisch gezien nog nauwelijks iets gebeurd. Ondanks de grote beloften aan het begin en mooie woorden in de Edese

participatie-aanpak en van aannemer Heijmans (zie annex 1) is het proces verworden tot een ontwerpproces in oude stijl. Alle belangrijke beslissingen worden zonder veel inspraak door het projectteam genomen. Op beperkte details (“de plaats van de kliko’s) kunnen bewoners nog wat inbrengen. E.e.a. brengt de gemeente als betrouwbare partner in diskrediet.

De redenen voor de huidige traditionele insteek van het projectteam zijn niet duidelijk. Ook met beperkte middelen is gezonde participatie mogelijk, o.a. via de inzet van de buurtvereniging.

2. Ontbreken van randvoorwaarden (kaders) van de participatie

Bewoners en hun vertegenwoordigers hebben vanaf het begin aangedrongen om vooraf de randvoorwaarden (kaders) van de participatie helder te maken. Dit is echter nooit fatsoenlijk gebeurd. De projectleiding heeft geweigerd duidelijk te maken wat wel en wat niet bespreekbaar is. Ook in de huidige fase van het proces is dat nog steeds niet duidelijk gemaakt.

Het voorlopig ontwerp maakt wel duidelijk dat het project vooral het beleid van de gemeente met het standaard wegontwerp heeft voorgestaan en dat het project geen echte discussie met bewoners heeft willen voeren over alternatieve weginrichtingen of alternatieve keuzes. Waarom er met een groep van ±20 personen onder leiding van de gemeente tijdens diverse meedenk-avonden is gebrainstormd is een grote vraag. Hier wordt nauwelijks iets van teruggezien.

3. Gebrekkige informatie

De communicatie met bewoners is vooral procesmatig geweest. Er is niet of nauwelijks inhoudelijke informatie vanuit het project over de effecten van verschillende vormen van inrichting en de mogelijke keuzes daarbij naar bewoners geweest. Wat er inhoudelijk is gecommuniceerd is grotendeels gebeurd vanuit de Vereniging Zeeheldenbuurt via de eigen nieuwsbrieven.

4. Gebrekkige argumentatie

Het voorlopig ontwerp zoals dit momenteel voorligt, is onvoldoende voorzien van deugdelijke en argumentatie waarom dit de beste inrichting voor de buurt zou zijn. Een vergelijking met alternatieve inrichtingen of verschillende keuzemogelijkheden is maar zeer beperkt in een presentatie op 23 april naar voren gebracht. Er zijn geen toelichting op schrift gesteld. Het voorlopig ontwerp is alleen besproken een beperkte groep “meedenkers”. Het is gepresenteerd met traditioneel kaartmateriaal, waarbij de consequenties voor het straatbeeld slecht inzichtelijk zijn. Het huidige voorlopige ontwerp blijkt veel vragen op te roepen bij bewoners, met name bij de straten met een complexe problematiek zoals de Bettekamp.

Het is dus de vraag of het uiteindelijk ontwerp wel de meest optimale zal zijn voor wat betreft veiligheid, schoonheid, duurzaamheid, functionaliteit en woonbeleving.

5. Verspilde tijd en moeite

Rond het proces, zijn wel zo’n 25 bijeenkomsten georganiseerd waar bewoners of vertegenwoordigers van bewoners voor uitgenodigd waarvan, waar het grootste gedeelte procesmatig van aard was.

Het projectteam heeft in de eerste fase van het proces bewoners opgeroepen om mee te denken en suggesties te leveren, zonde duidelijk de kaders aan te geven. Dit heeft tot gevolg gehad dat diverse bewoners veel tijd en energie hebben gestopt om na te denken over de eigen straat en soms zelfs materiaal voor hebben aangeschaft om aan (online)-bijeenkomsten deel te kunnen nemen. Een groep bewoners aan de Bettekamp heeft zelfs een eigen voorstel voor de inrichting ontwikkeld. Dit is echter niet serieus genomen en zonder veel argumenten afgewezen.

Het huidige (traditionele) ontwerpproces en de eerste resultaten hiervan in het eerste voorlopige ontwerp maakt duidelijk dat alle tijd, moeite en inzet van bewoners vrij nutteloos is geweest. Het levert weer een bevestiging van het beeld dat de gemeente Ede weinig belangstelling heeft voor daadwerkelijke bewonersparticipatie.

Dringend verzoek

Wij verzoeken u, als verantwoordelijke wethouders, dringend om alsnog de mogelijkheid te bieden aan bewoners om op straatniveau samen met de ontwerpers van gedachten te wisselen. Dit om een optimale inrichting van hun straat mogelijk te maken. Een voorwaarde hiervoor is wel dat er redelijke kaders worden afgesproken. De buurtvereniging is bereid om hierin een faciliterende rol te spelen. Wij verwachten dat dit de kwaliteit van het ontwerp en het draagvlak onder bewoners zal doen toenemen. Het zal teleurstelling en irritatie onder bewoners verminderen en de noodzaak voor latere aanpassingen beperken.

Wij zouden graag over bovenstaande op korte termijn een afspraak met u willen maken.

Ver. Zeeheldenbuurt,
Bert Alkemade
Voorzitter

Ruud Dijkman
Bewonersinitiatief Bettekamp

Annex 1 Relevante passages uit diverse documenten

1. Edese participatieaanpak (zie hst 2)

De Edese visie op participatie is:

- Participatie draagt bij aan de kwaliteit van ons beleid en uitvoering in projecten. Ook kan participatie de gemeenschapszin en sociale samenhang in een buurt vergroten.
- We zien en waarderen de enorme inzet vanuit de samenleving, bij inwonersinitiatieven maar ook bij initiatieven vanuit de gemeente en we blijven deze inzet en betrokkenheid stimuleren.
- Participatie gaat over verantwoordelijkheid geven en nemen. Dat vraagt om overleg tussen college, raad, inwoners en partners over wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft. De raad kan overwegen om vooraf kaders te stellen en ook later in het besluitvormingsproces een controlerende, volksvertegenwoordigende of verbindende rol te nemen. Bij besluiten weegt het gemeentebestuur de belangen van alle Edenaren tegen elkaar af.
- We verwachten ook van initiatiefnemers een zorgvuldige afweging van alternatieven, waarbij ze hun omgeving betrekken en raadplegen.
- De bestaande adviesvormen, zoals dorpsraden, wijkorganisaties, de ASDE en andere belangenbehartigers spelen een belangrijke rol bij participatie.
- Participatie vraagt van bestuur, organisatie en samenleving een aantal vaardigheden, soms ook een andere houding of andere interne werkprocessen. We gaan in gesprek met elkaar (samenleving, raad, college, organisatie) over de kwaliteit van de participatieprocessen en investeren in leren en ontwikkelen. Daarbij hoort ook dat we elkaar vertrouwen geven.

De uitgangspunten van de Edese Participatie Aanpak zijn:

- Wanneer we zelf initiatiefnemer zijn, betrekken we onze inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium. Vooraf scheppen we duidelijkheid over de kaders (verwachtingenmanagement).
- Gemeente Ede wil een betrouwbare partner zijn. Dit betekent bereikbaar, aanspreekbaar én toegankelijk voor onze inwoners, ondernemers en partners. Daarbij hoort ook dat de gemeente zegt wat ze doet en doet wat ze zegt.
- We stimuleren initiatieven uit de samenleving waarbij deelnemers verantwoordelijkheid laten zien.
- We ondersteunen en stimuleren dat externe initiatiefnemers omwonenden en betrokkenen in een vroeg stadium betrekken bij hun plan.

2. Uit het aanbestedingsdocument

Zie: <https://www.tenderned.nl/aankondigingen/overzicht/282810>

"Bewonersparticipatie, communicatie en coördinatie met de omgeving in ontwerp-, voorbereidings- en uitvoeringsfase"

Opdrachtgever en opdrachtnemer zijn beide 50% verantwoordelijk voor

Afstemming over communicatie (in alle fases);

- Afstemming over bewonersparticipatietraject

Bovendien staat in het document bij de randvoorwaarden:

"Een goede afstemming met belanghebbenden in de buurt vóór en tijdens de uitvoering. Dit doen we door:

- In te zetten op participatie conform de Edese Participatie Aanpak (EPA) en de startnotitie
- Bewoners en andere belanghebbende te betrekken bij het ontwerpproces. De opbrengsten vanuit de participatie in het voortraject kan hierbij als uitgangspunt gelden
- Af te stemmen met aanwezige organisaties in de wijk (Buurtcomité (ZHB), Flower Power (BB), Malkander, Woonstede, etc.)"

3. Uit email van Omgevingsmanger Heijmans over aanpak participatie Zeeheldenbuurt

KSF 1: Wijkgerichte bewonersparticipatie

Wij zorgen ervoor dat de bewoners van de Zeeheldenbuurt zich gehoord voelen, betrokken zijn en duidelijkheid in verwachtingen hebben. Hierin sluiten wij aan op de vier spelregels van de Edese Participatie Aanpak (EPA) en ondervangen wij de terugkoppeling van Bert Alkemade – voorzitter buurtvereniging Zeeheldenbuurt. Uit gesprekken die wij hebben gevoerd met hem blijkt dat bewoners te vrij werden gelaten in het proefproject voor participatie in de Concordialaan (2022). Het resultaat? **Bewoners voel(d)en zich niet dermate betrokken bij de uitkomsten van deze proef als gehoopt – en verwacht.** Dat voorkomen wij met onze wijkgerichte participatieaanpak. Onze aanpak, die wij in de bouwteamfase met u afstemmen en optimaliseren, houdt in:

- **Participatiekaders opstellen.** Zoals beschreven in ons bouwteamproces, bepalen wij door middel van themasessies de participatiekaders. Hierdoor is vooraf de ruimte bekend waarbinnen buurtbewoners kunnen meedenken en -beslissen. Daarmee